

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pauli Segneri S. J. Instructio [!] Poenitentis,
Confessarii, Et Parochi**

Segneri, Paolo

Augustae Vindelicorum ; Dilingae, 1696

Caput X. Quomodo natus in sua Parochia discordias componere Pastor
debeat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-52749](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-52749)

(ccc) in libello, cui titulus: Parochorum, hoc
age. (ddd) Lugo de Pamir. disp. 19. sect. 2. n.
25. Cyr. Benedictus XI. Ioan. XII. Clemens
VIII. in Bulla anno 1397. 22. Der. S. Th. suppl.
in 3. p. q. 8. ar. 5. ad 2. (ccc) Prov. 27. 29.

CAPUT X.

Quomodo natus in Paro-
chia sua discordias componere Pastor
debeat?

Mater illa, quæ coram Salomone
ficcis oculis spectare potuit In-
fantis, Carnificis manibus traditi, di-
visionem, vera Mater non erat. Quis
igitur Parochi illius amor erit, qui cum
nonnunquam paucolorum verborum
impedio componere posset dissidia fi-
liorum iratorum, ne ista quidem pro-
ferre vult, cum omnem suam sanguinem
fundere ante deberet, quam in oculis
ferre tantam Caritatis Christianæ, &
tam funestam lisionem. Hoc igitur
aliud est Sacerdotalis linguæ officium;
pacem non nuntiare tantum, sed efficere.
Et quia duplicis generis esse possunt di-
scordiæ inter familias, civiles aliæ pro-
pter emolumenta, criminales aliæ pro-
pter acceptas injurias, perpendamus,
quomodo muneri suo satisfacere debeat
Pastor, utrasque sedando.

I.

Remedium commune utrique huic
dissensionum generi est, celeriter ad eas
sedandas advolare. Si quotiescunque
densus aliquis ac niger vapor sursum ten-
dit, si spirare ex latere ventus ad eum dif-

spandum, immune semper tempestati-
bus calum foret. Sed quia æc est im-
motes, cunctis ventis quiescentibus,
vapor ille e usque attollitur, tam inma-
niter densatur, magis magisque indure-
scit, tandemque impetu tam præcipiti
deorsum ruit, ut aliena strage etiam se-
ipsum involvat. Tempore crevit ira,
obfirmantur animi, auferuntur injuriæ,
quibus se rotundæ partes lacessunt; sic ut
cum malum longius progressum depre-
henditur, aliud jam illi remedium non
superfit, præter lacrymas, nullo fructu
fundendas. Quare cum Pastor intelle-
xerit, offensionis aliquid inter quosdam
extitisse, mox ad eam sopiendam accur-
rat, priusquam voluntatem dissidia, qua
tuor intra muros nata, propagentur
in publicum. *Laudemus, ajebat sa-
piens, homines divites in virtute, pacifi-
cantes in domibus suis: (a)* Hac enim arte
rectè componuntur. Non parcat proin-
Pastor aut linguæ, aut pedibus, aut agen-
di dexteritati, sed festinet quantum po-
test ad serpentes hos nefarios præfo-
candos illo ipso in cubili, in quo nati
sunt.

Præterea in omni discordia sedanda
supra quam dici potest necessarium est,
ut Pastor Arbitrarius sit & sequester, neutri-
partium adjunctus. Secus enim, quis
stare volens iudicio libræ, in qua lancium
una alteram pondere suo attollit? Ubi
autem partium consensu Pastor electus
fuerit arbitrarius, in id omni industriâ in-
cumbat, ut partem utramque patienter
& æquo animo audiat (etsi advertat, quæ
acceperit quæ intulerit injuriam) vela
demittendo, ac complicando, cum ven-
tum

cum vi magna incumbentem viderit, moramque indulgendo illi, qui furore agitur ac perturbatus, nondum sui potens est. Ad demerendos sibi aliorum animos, hæc ratio agendi mirè efficax est.

II.

Quod autem ad lites in causis civilibus speciatim attinet, plerumque aliud effici non potest, quam ut discordes inducantur, ut totius causæ arbitrium uni alteri permittant, qui utrique partium acceptus sit, sponse etiam legitimis tabulis firmata, ejus sententiâ sine ulla appellatione standi. Sed quia ubi de proprio commodo & lucro agitur, etiam qui rem probat optimè, difficulter tamen persuadet, in id magno nisu incumbat Pastor, ut utrique partium ostendat, rectè spectatis utriusque commodis, meliorem esse compositionem medio-crem, quam litem pendentem, ob sumptus graves, qui semper sunt certi, cum dubia sit victoria: quæ etiam cum obtinetur, tanto nonnunquam paranda est impendio, ut vincens cum Pyrho Rege, postquam Romanos prælo profligarat, dicere possit: Si iterum vicerimus, actum erit de nobis: tantum sanguinis à victoribus perinde ac victis fufum erat. Solet hoc maximè parum locupletibus evenire, quibus quod in lites impendunt argentum, non superat, sed victui quotidiano parando necessarium est. Et tamen seime, præter illud, etiam labores omittuntur, qui domi, aut ruri ipsos manerent, ut suas in urbibus urgere causas possint: quod re ipsa pro hac hominum sorte aliud non est, quam umbram

propriam venari, quam semper quidem sequi, assequi tamen nunquam datur: ejus siquidem naturæ lites sunt, ut dum una alterum trahit, sicut Labyrinthum ingressos via una ducit in aliam, docet denique, quòd quàm facile initio sit pedem illuc non inferre, tam intricatum denique sit illum efferre. Curer proinde, ut qui ita civiliter dissident, agroscent quam sapienter essent acturi, si ipsi in animum inducerent, principio statim dicere, quod amicos sub pæ longam contentionem legitimis dicitur: *Judicium eligamus nobis. (a) Inter nos deeamus, quid sit melius. (b)* Cum paulo prudentius sit, ire viâ brevi compromissi amicabilis in arbitrium, & utrum intelligentem, & timentem Deum: quàm longâ illâ Notariorum, Procuratorum, Advocatorum, Auditorum, Solicitorum, Referentium, Patronorum, Judicum; qui tanto numero lecti, ad causas citò finiendas, eas potius fovent & colunt ut fundum, ex quo vivunt.

Et tamen hoc ipsum malum vitare fortassis est reliquis. Pessimum est, quod Lites ferè gignant alienationes animorum, rancores, odia, inter ipsos litigantes (ut ipsis ad eò à Legibus oblatum est, quæ irritò conatu breves evadentes voluerunt) sint fontes injuriarum, Seminaria scelerum, venenum civilis concordia, mare turbatum, Animarum, pernicietis extrema familiarum, nec familiarum tantum, sed & civitatum (c) Cum earum non paucæ vitentur ad Posteròs, caro hæreditatis titulo, nec ullus earum finis appareat. Tunc rarus est, cui, cum satis habuerit robo-

ris ad appetendas bellicosi hujus Jani portas, virium etiam abunde suppetat ad eas claudendas. Verbo, cogitate, quantum malorum civitatibus inferunt fames, pestis, bellum, simul juncta, tantam cladem inferre familijs litem antiquam, quæ est Furia, tantum apta nocere sola, quantum simul tres aliæ: quartum est humani generis flagellum, quod strepitu quidem minore, sed crudelitate majore sæviat. Si Pastor sciverit vivis coloribus adumbrare hæc damna alicui, qui illa sentire incipit (sed sicut recenti vulnere læsus, qui calente etiamnum cruore illud non curat) haud difficulter tandem obtinebita persuasibilique compositionem, ut minus malum; sic ut jure merito tot spebus noxijs præhabeatur desperatio salutaris.

III.

An autem plus difficultatis in sedandis contentionibus criminalibus, ut sic eas appellem, quam civilibus, de quibus dictum, experturus sit Pastor, non ausim pronuntiare. Generatim loquendo, crediderim, non ita esse: proprij enim commodi studium in infimæ maxime sortis hominibus, quales plerique sunt, quos Parochi curant, vindictæ studio est potentius. Quia tamen hæc quoque tenacissima & ferocissima esse solent in indole livida, cujuscunque demum conditionis sit, ostendendum ante omnia est offenso, Pastorem non idem paci conciliandæ studere, quod ster & sentiat cum offendente, qui potius nullas non penas mereatur, sed quod unice spectet bonum offensi, qui tandem, si res momentis suis libretur, maximum ex pace inita fru-

R. P. Segneri Instituto Parochi.

ctum sic percepturus; qui enim pacem accipit, bonum accipit temporaneum & breve; qui vero eam concedit, accipit æternum. Quanquam veritatem istam, cum adhuc bullit sanguis & fervet ira, non omnes capere poterunt. Permittendum proinde est, ut miseri non nihil dolori suo indulgeant; audiendi sunt, cum injuriæ acceptæ magnitudinem, & lacessentis facinus indignum narrando exaggerant; audiantur etiam cum eo progrediuntur, ut asserant, vix ipsum Servatorem nostrum majore impietate proditum esse, quam ipsi sint proditi. Impe-tus hic est, effrenis utique, quis neget? sed hoc ferri permittendus est animus, dum cesset perturbatio: *date locum Iræ*, secus enim qui faceret, perinde faceret, ac qui clauso terræ visceribus vento exitum negaret. Rueret confestim rotam, quod Pastor moliebatur, ædificium, sine ulla deinceps quidquam proficiendi spe. Hic proinde, si uspiam, necessaria est vultus serenitas, verborum suavitas, & consiliorum, & omnium quæ paci stabilien-dæ in medium proferuntur: Ut enim *Olea* ligari ac verberari renuit, sic vera pax odit quidquid violentum est: *Oleane fringito, neve verberato.* (d) Et hac agendi suavitate præcipue utendum est cum ijs, qui partium discordiam duces sunt, ut hos quis lucretur: ut enim qui Apud Regem capit, finem toti eorum pugnæ ac bello imponit; sic qui odiorum, quæ familias committunt, auctores præcipuos & fautores capit, his etiam modum ac finem ponit. Apud non-nullos perspicaces, sed vindictæ immo-dicos, experientia didici plurimum profuisse, quærere tantum ex illis: Plusne

K.

ipfi

ipsi sibi, quam ipse adeo Deus, arrogarent?

His aliisque similibus industrijs vim magnam conferet, si Parochus in suis ad Populum Concionibus crebro explicet mala Odiorum, & bona Pacis; maxima emolumenta, quæ in eum redundant, qui pacem, pulcherrimis Sanctorum Cælicum exemplis (quæ identidem narrare plurimum expedit) inductus concedit, & grave discrimen, cui se nunquam non exponit, qui eam obstinatè negat: cum is pacem negare sibi videatur Iustitiæ studio; re vera autem graviter sibi imponendo, eam neget vindictæ, etiam latente cupiditate impulsus. Ita certè præsumere fas est: cum hæc causa movens longè sit conformior depravatae naturæ propensioni, quam coram tribunali contra offendentem velle agere, ut pro meritis puniatur; & sincero tamen animo ipsi dare offensæ veniam; magisque hoc arduum ac difficile videtur, quam plenam omnis illatæ injuriæ gratiam facere. Ut dicam, quod sentio; aliud est, posse Iustitiæ amore negari offensæ veniam: aliud, re ipsa hac de causa negari. Etiam in fune saltus exerceri possunt artificiosi & admirandi: sed quanta ad hoc arte est opus, quanta attentione, & quanto facilius est, etiam perito funambulo, deorsum præcipitem ruere, quam tam angusta in semita neutram in partem se librare? Scio equidem Christum Servatorem, cum se antiquissimæ, & apud Ethnicos perinde ac Iudeos usitatæ talionis legi opponeret, voluisse, ne sequaces sui ea lege actus suos moderarentur. *Andisus*, agebat, quia

*dictum est: Oculum pro oculo est. Etiam
tem dico vobis non resistere malo est.*
Quæro jam: quid ita loquendo propo-
tum Christus habuit? faciliorem reddere
suam legem, an observatam difficultatem
si hoc, nã ille tam distetè affirmare
potuisset, legem novam, veteri compo-
ratam esse onus leve: *Onus meum leve,*
proinde egit, ut faciliorem reddere
Quo autem modo? illo nimirum mo-
do, prima fronte rem æstimando
videri poterat reddere difficiliorem: lo-
no inquam breviorè coercendo lepo-
cium suorum Iræ perturbationem: non
enim huic, cum maxime ferret, pene-
tere parùm; & negare multum, ultra
deprehenditur haud paulo esse labo-
sius, quam nihil penitus ipsi indulgere.
Quis audeat flante vento ignem admo-
vere stipulis ex messe in agro relicto
& postea illum coercere, ut non perpe-
voraci suo genio indulgere ulque ad lo-
tietatem, etiam ultra limites sibi daretur.
Facilius erat, eum omnino non admo-
vere. Sic se res nostra habet. Ut homo impu-
riã lacessitus, in illo indignantis animi
impetu, sequatur instinctum tam ipsi ho-
nem (qualis est, nocere offendenti) ut
Judicem quantumcunque potest, non
men ultra limites honesti sequatur: sed
hoc faciat; non faciat tamen nisi com-
munis boni studio, & non invidie
odij, pro! quam ardua, & tantum
insuperabilis res est! Multo levius est
mnem penitus nocendi impetum ac pro-
ritum frenare. Tantòque hoc magis
quo qui id agit, promittere sibi pen-
ampliosem illam gratiam adjuratum
quam Christus Servator paratus est dare.

SEGNE
Concionibus
INSTRUCIO
Poenitentia
Confessio
Parochi

Consiliorum suorum Evangelicorum studiosis: qui aliter facit, tam certò illam sperare non poterit. Si intra honesti limites coram tribunali stare tam factu pronum esset, ut nonnulli sibi fingunt, Sacri Canones factum ejusmodi non appellarent *Mlaudabile genus intentionis*. Quà autem causà sic discretè appelletur, explicat Glossa his verbis. *Presumitur potius accusationem fieri causà invidia, quàm caritatis.* (f) Puto me citra falsitatis periculum pronuntiare posse, quòd spatio viginti septem annorum, quibus in sacris meis Excursionibus toties adlaboravi, ut dissensiones ejusmodi palàm ac publicè tollerentur, semel duntaxat judicare absq; metu potuerim, eum qui causam suam Judicum sententiæ decidendam volebat relinquere, nullo livore impulsus id fecitasse.

In eos autem præ ceteris altiore ex loco detonandum est, ut inimicitia evellantur, qui infami & turpissima consuetudine eas solent seminare, partium dissidentium alicui, quin etiam nonnquam utriusque, narrando, quid una contra alteram dixerit, aut quid dixisse dormientibus ipsis objectum fuerit. Quis explicet, quantarum cladum funestæ ejusmodi linguæ auctores sint? *Vir peccator turbabit amicos, & in medio pacem habentium immittet inimicitiam.* In trabe aliqua findenda potissimam partem non habet securis, sed cuneus qui in fissuram immittitur. Sic nuntiorum ejusmodi lingua plus habet vitium ad animos à se invicem divellendos, quàm sola haberet, quæ illata est, injuria. Persuadet sibi malè cautus nonnemo, nuntios ejusmodi

magnopere honoris & commodi ipsius studiosos esse; non advecit inrerim, eadem illorum esse, quæ furum studia, qui ad ædes incendio conflagrantes accurrunt aquà onusti, non ut res pretiosas ab igne servent, sed ut eas secum auferant. Id sæpe ipsis propositum est, ut privatum dolorem alienà operà ulciscantur, quin tamen deprehendantur: & sic re ipsa odio suo indulgent; neque enim aliter meliùs possunt jacere lapidem, & manum abscondere. Qui narrationes ejusmodi audit, si sapit, fidem ijs nullam adhibeat: quin imò, pro eo quòd foveat ova serpentum tam nocentium, generoso potius illa pede conculcet ac conterat. Qui autem nuntij ejusmodi partes obire consuevit, plurimum metuat. Si enim famæ alienæ fures semper odit Deus, quanto magis susurrone? *Susurrone Deo odibiles.* (h) Detraçtio id spectat, ut famam auferat proximo; Susurratio etiam amicos auferit, qui sunt bonum famà multo æstimabilius, cum eà maximè causà appetatur fama bona, ut acquirantur amici honorati. Interim susurrone isti non auferunt tantum Amicos, sed eos mutant in Inimicos. Unde explicatu difficile est, quàm multa isti odia susciteat, quàm multas rixas, quas strages, & quàm horrenda mala! Quis proin miretur pronuntiantem sapientem? *Sex sunt, quæ odit Dominus: & septimum detestatur anima ejus.* Quis autem est, quem non odit tantum, sed detestatur Deus? *Eum qui seminat inter fratres discordias.* Exitiales hi nuntij non alium tandem exitum habebunt, quàm celebres illæ Samsonis vulpes,

quæ quidem facibus, quas caudis illarum Samson alligarat, ingens latè in agris, vineis, hortis incendium excitârunt, & cuncta redegerunt in favillas; sed ipso, quem tam latè propagârunt, igne tandem & ipsæ absumptæ sunt. Qui proin Pastor procul à sua Parœcia discordias habere volet, crebrò in infames hos Susurrone invehatur, & nullibi patiatur subsistere. An non idem est, tollere ex rogo ligna, & ignem extinguere? Ita omnino est, unde sapiens: *Cum defecerint ligna, extinguetur ignis. Et sic etiam Susurrone subtracto jurgia con- quiescent.* (i)

Denique quia in hoc sedandarum disensionum fatalium negotio pertractando continget nonnunquam, Pastorem incidere in homines genij tam obstinati, & cedere nescij, ut facilius sit ventos sibi mutuo oppositos, & ex alia spirantes regione, quàm capita tam contentiosa, & litigiosa amicabili fœdere componere; plurimum expediet, ne ullum remedium intactum relinquatur, sociam à viro aliquo nobili & amico operam petere, qui autoritatem suam interponat. Non nego quidem, hoc sedandarum contentionum genus non esse illud, quod Deus singulariter probet; cum sic odia non ponantur nisi ex causis merè humanis, in gratiam inquam viri illustis, non amore Christi; unde manus quidem ab ulciscenda injuria abstinere, sed animus ad amorem non inducitur. Præstat tamen accipere à creditore conventionis difficilis, quidquid offertur: & qui furenti eripere è manibus nudum ferrum non potest, propterea

quòd illud stringat arctissime, non nem saltem retundit, ne nocent discordiæ, quæ familias inter se mittunt, si non extinguantur, sed saltem, donec ipsum tempus suggerat eas penitus restinguendi. Libines disensionum non imitantur eodem plurium ventorum confusio- nam hi etsi furant immaniter, dis- ferè spatio suas pugnas desinunt, cadente sole & ipsæ occidunt. Et- men & illis suis modus. Unde in- quam de recuperanda serenitate de- randum est, quam tantopere ab- Pastor, ut Parœciam suam tranqui- possit gubernare.

(a) Eccli. 24. 23. (b) Job. 24. 4. (c) perandum C. de Inducijs. (d) Plin. L. 17. 1. Arist. 1. 5. ad Nicom. Gell. 1. 20. Et. 1. Lev. 2. 4. 20. Matt. 5. 38. (f) 1. 1. 1. Episc. 6. q. 1. si omnia. (g) Eccli. 21. 21. Rom. 1. 29. (i) Prov. 26. 29.

CAPUT XI.

*Pastores decet, Græm su-
um precedere rectè facti &
virtutum exemplis.*

EXigit officium hominis *Chri-* ut rectè factis & exemplis *Chri-* communi ætario inferat illas virtutes *Chri-* quas tanquam privatam pecuniam *Chri-* se colligit: nec enim existimare debet *Chri-* Ecclesie membris suo tantum *Chri-* mento accensum, sed communi *Chri-* um; sic ut ea ad virtutis studium *Chri-* ter, si aliud nequit, rectè & ex *Chri-* vivendo. (a) At si ad hoc quisque libet

SEGNE
Concordia
Instruere
Poenitentia
Confessari
Parochia